

A Fővárosi Ítéletábra a dr. Szánthó Pál ügyvéd által képviselt I. rendű és II. rendű felpereseknek a Kálóczy, Bagi és Wittner Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen kölcsönszerződés érvénytelensége és jogkövetkezményei iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2017. január 20. napján kelt 72.G.42.354/2016/6. számú ítélete ellen a felperesek által előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 50.000 (ötvenezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek keresetükben az alperessel mint hitelezővel 2008. március 28. napján létrejött deviza alapú kölcsönszerződés II.8. pontjában foglalt rendelkezés érvénytelensége folytán jogalap nélküli gazdagodás címén 2.194.379 forint és 2012. szeptember 12. napjától számított kamatai, valamint perköltség megfizetésére egyetemleges jogosultként kérték kötelezni az alperest. Elsődlegesen arra hivatkoztak, hogy a felek között fogyasztói kölcsönszerződés jött létre, s a támadott általános szerződési feltétel tisztességtelensége folytán jogalap nélkül fizették az előtörlesztésre tekintettel utólag felszámított kezelési költséget. A szerződés „bünteti” az előtörlesztést azáltal, hogy a kedvezmény megvonásával, annak utólagos felszámításával kapcsolja össze. A keresetüket az új Ptk. 6:78. §, 6:114. §, 6:115. § és 6:579. §-aira alapították, míg másodlagosan arra hivatkoztak, hogy a kikötés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik, ezért érvénytelen.

Az alperes mindkét jogcímen kérte a kereset elutasítását. Vitatta a kölcsönszerződés fogyasztói jellegét, mivel a kölcsönt az I. rendű felperes gazdasági tevékenysége körében vette igénybe beruházási célból. A szerződési feltétel tisztességtelensége körében arra hivatkozott, hogy a rendelkezés nem tér el az általános piaci gyakorlattól, s mivel a felperesek nem minősülnek fogyasztónak, a régi Ptk. 236. § (1) bekezdése alapján egy éven belül támadhatták volna meg a szerződést.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperesek keresetét elutasította és kötelezte őket az alperes javára egyetemlegesen 139.700 forint perköltség megfizetésére. Az ítéletben tényként állapította meg, hogy a felek között 2008. március 28. napján deviza alapú kölcsönszerződés jött létre, amely szerint az alperes a felperesek 15.000.000 forint összegű finanszírozási igényének kielégítése céljából

92.126,46 svájci frank összegű kölcsönt folyósított. A kölcsönszerződéssel egyidejűleg közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot tettek, valamint jelzálogjogot alapítottak az I. rendű felperes tulajdonában álló, B....-ban található ingatlanra. A kölcsönszerződés „Költségelőirányzat” című bekezdése szerint a havi kezelési költség az induló kölcsönösszeg százalékában 1-12 hónap között 0,30% azaz 276,38 CHF, 120 hónap elkötelezettségi idő esetén: 0%; 13-60 hónap között 0,20% azaz 184,25 CHF, 120 hónap elkötelezettségi idő esetén: 0%; 61-120 hónap között 0,10% azaz 92,13 CHF, 120 hónap elkötelezettségi idő esetén: 0%; 121-180 hónap között 0,10% azaz 92,13 CHF, 120 hónap elkötelezettség idő esetén: 0%. A II.8. pont akként rendelkezik, hogy „a Hitelező a „Költségelőirányzatban” meghatározott elkötelezettségi időre mentesíti az Adóst a havi kezelési költség megfizetése alól, azonban a szerződés elkötelezettség időn belüli – bármely okból – történő megszűnése, esetleges részeltörlesztése esetén az Adós köteles a Hitelező részére egy összegben megfizetni a Költségelőirányzatban szereplő kezelési költségnek a szerződés megkötésének napjától a jelen szerződés megszűnésének napjáig – de legfeljebb a megszűnést megelőző 60 hónapra – terjedő időtartamára számított összegét.” A felperesek 2012. szeptember 12. napján visszafizették a kölcsönt és az eltörlesztési kalkuláció szerinti 2.194.379 forint kezelési költséget az alperesnek.

Az elsőfokú bíróság az ítélet jogi indokolásában elsőként rögzítette, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. 50. § (1) bekezdése értelmében a felek jogviszonyára még a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A felpereseknek a tisztességtelen általános szerződési feltételre vonatkozó elsődleges hivatkozására figyelemmel azt vizsgálta, hogy a kölcsön a régi Ptk. 685. § c) – helyesen: e) – pontja szerinti fogyasztói szerződésnek minősül-e, azaz a felperesek fogyasztóként kötötték-e a szerződést. A II. rendű felperes személyes meghallgatása és a hitelkérelemben megjelölt hitelcél alapján megállapította, hogy a kölcsön nem minősül fogyasztói szerződésnek, így a felperesek nem fogyasztók, ebből következően a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése nem alkalmazható. A régi Ptk. 209/A § (1) bekezdése körében kifejtette, hogy a felperesek 2015. március 30. napján benyújtott keresetlevelükkel több mint egy év elteltével érvényesítették igényüket, így a régi Ptk. 236. § (1) és (2) bekezdés c) pontjára és (3) bekezdésére, valamint arra figyelemmel, hogy a határidő 2012. szeptember 12. napján kezdődött, a megtámadási határidőt elmulasztottnak kell tekinteni. Megjegyezte, hogy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. – régi Hpt. – 210. § (2) bekezdése értelmében az alperes jogosult volt kezelési költséget kikötni a szerződésben, amelynek megfogalmazása világos és érthető, a költségelőirányzat megnevezésű pont pedig érthetően tartalmazza annak összegét és számítási módját, összecsúszva megjelöli mértékét és tartalmazza azt is, hogy 120 hónap elkötelezettségi idő esetén 0% a mértéke. Utalt arra is, hogy a II. rendű felperes által 2008. március 21. napján aláírt szemlejegyzőkönyv adatai szerint a felpereseknek lehetőségük volt a szerződés megkötését megelőzően a kezelési költségre vonatkozó szerződési feltételek megismerése.

A másodlagosan megjelölt érvénytelenségi ok, a régi Ptk. 200. § (2) bekezdésének utolsó fordulata, a jóerkölcsbe ütközés körében kifejtette, hogy a szerződés megkötésekor fennálló adatokat, tényeket kell vizsgálni, az utóbb bekövetkezett körülmények nem értékelhetők. A kölcsönszerződésben a pénzügyi intézmény nem csak kamatot, hanem díjat és költséget is felszámíthat, ezek felszámítása önmagában jóerkölcsbe ütközőnek nem tekinthető (EBH2012. G.4.). Jóerkölcsbe ütközik a szerződés, amelyet jogszabály nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege, vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti, s ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti. A jóerkölcs a társadalom általános értékítéletét fejezi ki. Megállapította mindezek figyelembevételével, hogy a kölcsönszerződés II.8. pontja nem ütközik jóerkölcsbe. A pénzügyi intézmény arra az esetre mentesíti az adóst a havi

kezelési költség megfizetése alól, ha a szerződés nem kerül megszüntetésre az elkötelezettségi időn belül. Abban az esetben, ha a szerződés bármely okból, így előtörlesztés esetén is korábban szűnik meg, az adós köteles legfeljebb 60 hónapra a költségelőirányzatban szereplő kezelési költség megfizetésére. A jóerkölcsbe ütközés körében az utóbb bekövetkezett azon körülmény, hogy a törlesztőrészletek a devizaárfolyam változása miatt megemelkedtek, és a felperesek a futamidő lejárta előtt a kölcsön visszafizetése mellett döntöttek, nem vehető figyelembe. Nem ütközik jóerkölcsbe a kezelési költség oly módon való meghatározása sem, hogy azt az induló kölcsönösszegnek a futamidő előrehaladtával csökkenő százalékában előre rögzített összegben számítják fel figyelemmel arra, hogy a létrejött szerződés első oldala világosan és érthetően rögzíti a számítási módot és a kezelési költség összegét.

Az ítélettel szemben fellebbezést előterjesztő felperesek annak megváltoztatását, kereseti kérelmüknek helyt adó döntés meghozatalát, az alperes első- és másodfokú perköltségben marasztalását indítványozták. Fellebbezési érveiket kizárólag a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése, a szerződési feltétel nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése körében fejtették ki. Előadták, hogy az ítélet indokolásában írtakkal szemben a szerződés megkötésekor fennálló körülményeket figyelembe véve is megállapítható a feltételek semmissége. Nem önmagában a kamat melletti díj és költség felszámítása ütközik a jóerkölcsbe, hanem az a körülmény, hogy az alperes a kölcsön folyósítása érdekében nyújt egy kedvezményt, ami olyan kikötéssel párosul, amely a polgári jog általános elvei szerint a szerződésszegéshez kapcsolódó jogkövetkezmény, mivel a jogvesztés kikötése a nem szerződésszerűen eljáró fél magatartásához kapcsolódik. A perbeli feltételben az alperes ezt a jogkövetkezményt a szerződésszerű magatartáshoz kapcsolja, ami ellentétes az általános elfogadott erkölcsi normákkal és szokásokkal. Önmagában az a körülmény, hogy a költségelőirányzat a havi kezelési költség összegét degresszív módon állapítja meg, nem szünteti meg a kikötés jóerkölcsbe ütközését. Ilyen a kezelési költségnek a kölcsönösszeg százalékában való meghatározása is, mivel az alperes a kölcsönszerződés fennállása alatt adminisztratív tevékenységet folytat, vezeti a számlát, jóváírásokat, értesítéseket küld, a részteljesítéseket elszámolja, az azonban független az induló tőkeösszeg mértékétől. A társadalom általános értékítéletét mint követelményt nem elégíti ki az a tény, hogy a szerződés első oldalán a számítási mód és a kezelési költség összege feltüntetésre került. Arra is hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségét a másodlagos hivatkozása körében elmulasztotta, végül a jogi álláspontjuk alátámasztásaként a BH2015. 254. számú eseti döntésre, a 2004/4. számú választottbírósági határozatra és a 20/19997. (III.19.) AB határozatra utaltak ezekkel összefüggő indokaik részletesebb kifejtése nélkül.

Az alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását, a felperesek perköltségben marasztalását indítványozta. A szerződési feltétel jóerkölcsbe ütközése, a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése körében a BH2000. 260., a Legfelsőbb Bíróság Gfv.VI.31.227/2002/4. számú eseti döntésére, a Kúria 6/2013. számú PJE határozatára, és az EBH2012. G4. szám alatt közzétett elvi döntésekre utalt álláspontjának alátámasztásaként. Hangsúlyozta, hogy nem a kölcsön folyósítása érdekében nyújtotta a 8. pont szerinti kedvezményt, mivel az elkötelezettségi idő vállalása arra irányult, hogy a szerződésben meghatározott időtartamra biztosítsa annak fennmaradását. Ezen időszak alatt az alperes mentesítette a felpereseket a kezelési költség megfizetésének kötelezettsége alól azzal a feltétellel, hogy amennyiben a szerződés az elkötelezettségi időn belül bármely okból megszűnik, legfeljebb 60 hónap időtartamra kötelesek a kezelési költség megfizetésére. A kezelési költség felszámítása, annak megfizetése alóli esetleges mentesülés bevett és szokásos pénzüpiaci gyakorlat, felszámításának jogszabályi alapja van (rég Hpt. 212. és 213. §), azt a társadalom semmilyen formában nem ítéli el és nem tartja jóerkölcsbe ütközőnek. A felek a szerződéses feltételeket elfogadva és vállalva döntöttek a szerződés megkötése mellett. A szerződéses feltétel jóerkölcsbe ütközése körében nem vehető figyelembe és az érvénytelenség megállapításának alapjául nem

szolgálhat az a körülmény, hogy a felperesek a számukra későbbiekben terhessé vált szerződéses kötelezettségek alól mentesülni kívánnak. Végül megerősítette az elsőfokú eljárás során kifejtett álláspontját, hogy a felperesek nem minősülnek fogyasztónak, és vitatta azt a felperesi érvelést, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletében ne indokolta volna, hogy a nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközést milyen okból nem találta megállapíthatónak.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között bírálta felül a Pp. 253. § (3) bekezdése szerint, így a fellebbezés indokaira figyelemmel azt vizsgálta, hogy a szerződés részét képező általános szerződési feltételek II.8. pontja olyan kikötés-e, ami nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.

Az ítélet tábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a döntéshez szükséges mértékben feltárta, az elsőfokú ítéletben rögzítetteket azonban kiegészíti azzal, hogy a kölcsönszerződés költségelőirányzat című bekezdésében az elkötelezettségi időt a felek 120 hónapban, a visszafizetés ütemezése és módja körében a havi törlesztőrészletek számát 180 alkalomban határozták meg. Pontosítja tovább az elsőfokú ítéletben rögzített tényállást a tekintetben, hogy a költségelőirányzat a havi kezelési költség mértékét a 121-180 hónap alatti időszakra az induló kölcsönösszeg 0,10%-ában, azaz 92,13 CHF-ben határozza meg azzal, hogy e rendelkezésben nem szerepel az a kitétel, hogy ez 120 hónap elkötelezettségi idő esetén 0%.

Az így pontosított és kiegészített tényállás mellett az ítélet tábla megállapította, hogy a fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a szerződési feltétel és a szerződés rendelkezéseinek helyes értelmezésével, az irányadó jogszabályi rendelkezéseknek és a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően állapította meg, hogy a fogyasztói szerződésnek nem minősülő kölcsönszerződés II.8. pontja a felperesek által megjelölt okból nem minősül nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközőnek. Az indokolási kötelezettségének a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően eleget tett, kifejtett indokaival az ítélet tábla egyetért, így annak megismétlése nélkül a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján mindössze utal azokra és a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel az alábbiakat emeli ki.

A felperesek fellebbezésükben a jogi érvelést két okra alapították. Egyrészt arra hivatkoztak, hogy az alperes által nyújtott kedvezményhez kapcsolódó jogvesztés kikötése szerződésszegés hiányában ellentétes az általánosan elfogadott erkölcsi normákkal és szokásokkal, másrészt ugyanezt eredményezi a kezelési költségnek a kölcsönösszeg százalékában történő meghatározása, mivel az így felszámítható összeg a pénzügyi tevékenységére figyelemmel független a tőkeösszeg nagyságától.

Mind az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában, mind az alperes a fellebbezési ellenkérelmében a szerződési feltétel jóerkölcsbe ütközésének vizsgálata során helytállóan indult ki abból a Kúria által EBH2012. G4. szám alatt közzétett eseti döntésben is kifejtett álláspontból, hogy nem lehet megállapítani olyan szerződési feltétel jóerkölcsbe ütközését, amely megfelel a szerződéskötéskor és a jelenleg hatályos jogszabályok rendelkezéseinek, a pénzügyi intézmény pedig a Hpt. szerződéskötéskor hatályos 212. §-a szerint nem csak kamatot, hanem díjat és egyéb költséget is felszámíthat, ami a teljes hiteldíjat jelenti. Ezt erősíti meg a régi Hpt. 210. § (2) és (3) bekezdése, valamint a fogyasztási lakossági kölcsönszerződésekre irányadó 213. § (1) bekezdésének b), c) és d) pontja.

Az elsőfokú bíróság helytállóan utalt továbbá arra, hogy a jóerkölcsbe ütközés körében a szerződés

megkötésekor fennálló adatokat, tényeket kell vizsgálni, valamint helyesen értékelte a felek szerződéses megállapodását az elkötelezettségi időhöz kötött kezelési költségkedvezmény tekintetében is. A felperesek alaptalanul hivatkoztak fellebbezésükben arra, hogy az általános szerződési feltételek II.8. pontja egy szerződésszerű magatartáshoz kapcsolja a kedvezmény elvesztésének a következményét, mivel az általuk valamennyi oldalán aláírt szerződés tartalmából, annak a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezésével az állapítható meg, hogy az alperes az egyébként 180 hónap alatt visszafizetendő kölcsön időtartamából 120 hónapra, azaz a teljes futamidő egy részére biztosította mindössze a kezelési költség kedvezményét a felperesek által vállalt 120 hónap elkötelezettségi időre tekintettel. Az elkötelezettségi idő pedig azt jelenti, hogy a felperesek kötelezettséget vállalnak arra, hogy a kölcsönszerződést legalább 120 hónapon keresztül fenntartják, azt nem szüntetik meg. Az alperes ehhez a vállaláshoz, annak ellentételezéseként biztosította a kedvezményt 120 hónapra azzal a feltétellel, hogy amennyiben a szerződés ezt megelőzően bármely okból, akár az adósok előtörlesztése folytán megszűnik, kötelesek a kezelési költséget utólag részben megfizetni. A kedvezmény ebben az esetben 60 hónapra csökken, amit utólag, a költségelőirányzatban foglaltaknak megfelelően kötelesek az adósok megfizetni, de a kedvezményt így is legfeljebb csak ezen időtartamra veszítik el. A szerződés II.6. pontjában ugyanakkor a felek az elkötelezettségi időn belüli előtörlesztés lehetőségét kizárták, mivel e szerint az adós csak az elkötelezettségi időt követően jogosult az előtörlesztésre. Ez a rendelkezés azonban nem ütközik a régi Hpt. 214. § (1) bekezdésébe tekintettel arra, hogy a szerződés nem minősül a régi Hpt. 2. számú melléklet III. Egyéb meghatározások 5. pontja szerinti fogyasztási kölcsönnek.

A joggyakorlat által kialakított jóerkölcs polgári jogi értelemben a társadalom általános értékítéletét, a magánautonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. Az általános társadalmi megítélés elfogadhatónak tartja az olyan szerződéses megállapodást, amelyben az egyik fél az általa nyújtott kedvezmény fejében a másik féltől a szerződés meghatározott időtartamban való fennmaradását, annak fenntartását várja el, kifejezetten arra tekintettel nyújtja a kedvezményt, azonban a szerződés ezen időtartamon belül bármely okból való megszűnése a kedvezmény teljes, vagy részbeni elvesztésével jár. Az üzleti életben, fogyasztókkal kötött szerződésekben is jellemző az úgynevezett hűségidő kikötése meghatározott kedvezmények biztosításához kapcsolódóan azzal a feltétellel, hogy a szerződés idő előtti megszűnése a kedvezmény elvesztésével jár, ami nem sérti az általánosan elfogadott társadalmi és erkölcsi normákat, a szokásos üzleti gyakorlatot.

A jogszabályi rendelkezésen alapuló kezelési költség meghatározásának módjára és mértékére vonatkozóan a felek megállapodása az irányadó, nincs olyan általánosan elfogadott norma, amely folytán annak a tökésszeghez viszonyított százalékos meghatározása a kikötés jóerkölcsbe ütközését eredményezné. Amennyiben annak mértékét a felperesek aránytalannak, indokolatlannak tartják, azt egyéb jogcímen – a régi Ptk. 201. § (2) bekezdése szerint – feltűnő értékaránytalanság címén támadhatták volna meg. A felperesek azonban erre nem hivatkoztak, az alperes marasztalását elsődlegesen arra tekintettel kérték, hogy a szerződés II.8. pontja tisztességtelen általános szerződési feltétel. Csak másodlagosan hivatkoztak annak jóerkölcsbe ütközésére, azonban – ahogyan azt az elsőfokú bíróság is helyesen állapította meg –, fogyasztói minőségük hiányában csak a szerződés határidőben történő eredményes megtámadása esetén hivatkozhatnak a tisztességtelenségre. Kialakult a bírói gyakorlat a körben, hogy ha a fél olyan körülményre hivatkozik, amely valamely megtámadási kereset alapjául szolgálhat, akár megtévesztés, akár feltűnően nagy értékkülönbség, akár a csődtörvényen alapuló egyéb megtámadási jogcímen, az csak akkor eredményezheti a szerződés érvénytelenségét annak jóerkölcsbe ütközésére tekintettel, ha a fél többtényállási elemet is megjelöl és azt bizonyítja (BDT2009. 2168., BH2013. 12. BH2017. 233., BH2011. 44. BDT2012. 2748.). Az adott esetben a felperesek a másodlagos jogcím, a régi Ptk. 200. § (2)

bekezdése körében ilyen többlettényállást nem adtak elő, ugyanazokra hivatkoztak, mint az elsődleges, a szerződési feltétel tisztességtelensége vonatkozásában.

Az ítélet tábla a kifejtettekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét ezért a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – helyes indokaira figyelemmel – helybenhagyta.

A felperesek fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5)-(6) bekezdései alapján kötelesek az alperes perköltségét megfizetni, melynek összegét az ítélet tábla a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére figyelemmel mérlegeléssel állapította meg az elsőfokú bíróság által meghatározott ügyvédi munkadíj alapulvételével, mivel azt a felperesek nem támadták.

Budapest, 2017. év november hó 02. napján

dr. Sándor Ottó s.k.
a tanács elnöke

dr. Buglyó Gabriella s.k.
előadó bíró

Beszterceyné dr. Benedek Tímea s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

bírószági tisztviselő